

– комп'ютеризація процесів управління;
 – підвищення кваліфікації робочого персоналу;
 – створення матеріальних стимулів для працівників, що сприятиме підвищенню ефективності виробництва.

Саме вдосконалення використання основних засобів буде сприяти збільшенню виробництва продукції, підвищенню продуктивності праці та рентабельності, зниженню собівартості продукції.

Подальшого пошуку потребує питання вивчення і впровадження на підприємствах обліку простоїв. Саме цій тематиці будуть присвячені подальші дослідження з цієї теми.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вишневський В.В. Промислова політика: теоретичний аспект / В.В. Вишневський // Економіка України. – 2012. – № 2 (603). – С. 4–16.
2. Економіка підприємства : [підручник] / за заг. ред. С.Ф. Покро-

3. Економіка підприємства : [учебн. пособие] / [Л.Н. Нехорошева и др.] ; под ред. Л.Н. Нехорошевой. – Минск : БГЭУ, 2008. – 719 с.
4. Економічна енциклопедія : у 3 т. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000– . – Т. 1. / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – 2000. – 864 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
6. Сердюк В.Н. Бухгалтерский учет : [учебное пособие] / В.Н. Сердюк. – 9-е изд., доп. – Донецк : ДонНУ, 2009. – 595 с.
7. Сідун В.А. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 356 с.
8. Яшан Ю.В. Напрямки підвищення ефективності відтворення і використання основних засобів / Ю.В. Яшан // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки – 2012 – № 22. – Ч. II. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon_stat_20_1/66.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon_stat_20_1/66.pdf).

УДК 338.45.621

Гречко А.В.
*кандидат економічних наук,
 доцент кафедри економіки і підприємництва
 Національного технічного університету України
 «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Прокопенко Я.Г.
*студентка
 Національного технічного університету України
 «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДП «АНТОНОВ» З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті проведено дослідження економічної безпеки на сучасному підприємстві. Визначено поняття економічної безпеки на макrorівні та на рівні підприємства. Автором виокремлено основні цілі економічної безпеки ДП «Антонов», а також окреслено ризики, що впливають на економічну безпеку підприємства. На основі проведеного теоретичного дослідження визначено етапи мінімізації виробничо-технологічних ризиків ДП «Антонов». Також досліджено методику оцінки рівня економічної безпеки підприємства. На підставі отриманих результатів розрахунків визначено стан економічної безпеки ДП «Антонов». Проведене дослідження дало можливість розробити ряд практичних рекомендацій щодо покращення стану економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, економічна безпека підприємства, ризики, цілі економічної безпеки підприємства.

Гречко А.В., Прокопенко Я.Г. ИССЛЕДОВАНИЕ СОСТОЯНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГП «АНТОНОВ» С ЦЕЛЬЮ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье проведено исследование экономической безопасности на современном предприятии. Определено понятие экономической безопасности на макроуровне и на уровне предприятия. Автором выделены основные цели экономической безопасности ГП «Антонов», а также обозначены риски, влияющие на экономическую безопасность предприятия. На основе проведенного теоретического исследования определены этапы минимизации производственно-технологических рисков ГП «Антонов». Также исследована методика оценки уровня экономической безопасности предприятия. На основе полученных результатов расчетов определено состояние экономической безопасности ГП «Антонов». Проведенное исследование позволило разработать ряд практических рекомендаций по улучшению состояния экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, экономическая безопасность предприятия, риски, цели экономической безопасности предприятия.

Grechko A.V., Prokopenko Ya.H. RESEARCH OF ECONOMIC SECURITY OF STATE ENTERPRISE "ANTONOV" TO INCREASE EFFICIENCY OF ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE

In the article conducted research the economic security of the modern enterprise. Defined concept of economic security at the macrolevel and at the enterprise level. The author singled out the main goals of economic security "Antonov" and outlines the risks affecting economic security. On the basis of the theoretical research identified the stages to minimize production and technological risks of state enterprise "Antonov". Also researched method of assessing the level of economic security of enterprise. On the basis of the calculations identified the state of economic security of state enterprise "Antonov". The research made it possible to develop a number of practical recommendations to improve the economic security of enterprise.

Keywords: economic security, economic security, risks, goals of economic security.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економічних відносин на розвиток підприємства впливає безліч ризиків, на які ватро звертати особливу увагу суб'єктам господарювання, адже вони стають причиною виготовлення неякісної продукції, збитковості підприємства, а в окремих випадках припинення діяльності та ліквідації підрозділу чи підприємства загалом. Ризики можуть бути зовнішніми та внутрішніми. Внутрішні ризики мають вплив на підприємства більшою чи меншою мірою, чого не можна сказати про зовнішні. В умовах сьогодення українські підприємства опинилися в досить складній ситуації: несприятливість інвестиційного клімату, високий рівень іноземної валюти, підвищення цін, падіння споживчої спроможності населення, втрата частини території тощо. Варто відзначити, що передусім вразливими стають державні підприємства. Саме тому проблема забезпечення належної економічної безпеки підприємства набуває особливої важливості і стає одним з вирішальних факторів економічного розвитку та стабільної діяльності підприємства. В дослідженні увагу приділено теоретичним основам економічної безпеки підприємства, зокрема визначенню економічної безпеки на макrorівні та на рівні підприємства; визначенню цілей економічної безпеки досліджуваного підприємства ДП «Антонов»; означенню ризиків, що впливають на економічну безпеку, та визначенню етапів мінімізації виробничо-технологічних ризиків ДП «Антонов»; дослідженню стану рівня економічної безпеки ДП «Антонов» та наданню рекомендацій щодо його покращення. Таким чином, питання дослідження і оцінки економічної безпеки підприємства сьогодні є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню економічної безпеки приділяється значна увага науковців. Серед них можна відзначити таких вчених, як, зокрема, М. Камлик [1], В. Шликов [2], О. Бандурка [3], Т. Васильців [4], Т. Іванюта [5], Н. Гічова [6], В. Геєць [7], А. Козаченко [8], І. Кривов'язюк [9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Науковці переважно акцентують увагу на теоретичних засадах економічної безпеки і майже лишаять без уваги її практичний аспект. Особливо важливим практичне спрямування є для промислових підприємств через сучасні умови їх функціонування. Для ДП «Антонов» дослідження стану економічної безпеки та її рівня є актуальним, адже підприємство заключає угоди та контракти щодо виробництва нових та вдосконалення наявних літаків, а потреба в економічній безпеці постає дуже гостро.

Мета статті. На основі викладеного метою статті є розробка заходів щодо підвищення економічної безпеки ДП «Антонов» на основі розрахунку показників, що характеризують цю складову діяльності підприємства.

Відповідно до зазначеної мети в роботі поставлено та вирішено такі завдання:

- 1) визначено поняття економічної безпеки на макrorівні та на рівні підприємства;
- 2) визначено цілі економічної безпеки ДП «Антонов»;
- 3) окреслено ризики, що впливають на економічну безпеку підприємства;
- 4) визначено етапи мінімізації виробничо-технологічних ризиків ДП «Антонов»;
- 5) досліджено стан рівня економічної безпеки ДП «Антонов»;

6) розроблено та надано рекомендації щодо покращення стану економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. На макроекономічному рівні економічна безпека – це такий стан національної економіки, за якого забезпечуються захист національних інтересів, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність до розвитку та захищеність життєво важливих інтересів людей, суспільства і держави [2]. Щодо економічної безпеки підприємства, то можна визначити, що це такий стан корпоративних ресурсів і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їх використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного і соціального розвитку підприємства, запобігання внутрішнім та зовнішнім негативним впливам [9, с. 289].

Потреба в забезпеченні економічної безпеки ДП «Антонов» зумовлюється постановкою завдання забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Можна визначити, що рівень економічної безпеки ДП «Антонов» залежить від того, наскільки ефективно його керівництво та управлінці спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних елементів зовнішнього і внутрішнього середовища. Джерелами негативних впливів на економічну безпеку підприємства загалом та для досліджуваного підприємства зокрема є свідомі та несвідомі дії окремих посадових осіб суб'єктів господарювання або деякий збіг об'єктивних обставин, що можуть мати негативний вплив на економічну безпеку. Варто відзначити, що об'єктивними обставинами вважаються негативні впливи, які мають місце не з волі окремих підприємств, їх керівництва чи працівників. Суб'єктивними ж визначаються впливи, що виникають внаслідок неефективної або нераціональної діяльності підприємства та невважених дій управлінців та виконавців на підприємстві.

Головною метою економічної безпеки підприємства є гарантування його стабільного та ефективного функціонування [10]. З огляду на це на загальних підставах основними цілями економічної безпеки ДП «Антонов» можна визначити такі:

- 1) забезпечення ефективної роботи фінансового відділу підприємства та відповідності основних фінансових показників діяльності;
- 2) забезпечення технічної та технологічної самостійності підприємства, вдосконалення технологічного процесу виробництва;
- 3) підвищення рівня кваліфікації персоналу на постійній основі;
- 4) якісне юридичне супроводження діяльності підприємства в усіх аспектах;
- 5) відстеження та мінімізація негативного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан довкілля;
- 6) інформаційне та технічне забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства;
- 7) дотримання інструкцій щодо безпеки персоналу;
- 8) забезпечення захисту комерційних таємниць підприємства.

Варто відзначити, що рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки якісно забезпечено процес організації економічної безпеки, що включає в себе такі дії, як формування необхідних корпоративних ресурсів, планування економічної безпеки за функціональними складовими, стратегічне планування фінансово-господарської діяльності

Таблиця 1

Вихідні дані для розрахунку, тис. грн.

Стаття балансу	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік
Основні засоби	1 682 261	1 601 612	1 466 162	1 438 106
Виробничі запаси	686 195	746 433	722 345	685 139
Незавершене виробництво	1 588 032	1 592 384	1 333 748	1 339 157
Готова продукція	34 755	5 825	4 203	3 348
Дебіторська заборгованість	263 272	91 498	59 089	72 011
Грошові кошти	202 528	577 247	460 978	730 291
Статутний капітал	1 996 497	1 996 497	1 996 497	1 996 497
Нерозподілений прибуток	42 012	33 051	31 197	31 070
Короткострокові кредити	0	0	0	0
Довгострокові кредити	172 255	37973	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	121 464	108 789	53 053	54 191
Інша заборгованість за розрахунками	47 777	105 718	741 872	780 153

Джерело: фінансова звітність ДП «Антонов» [11]

підприємства та оперативне управління нею, здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки, загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки [9].

З огляду на сучасні реалії функціонування підприємств на їх економічну безпеку можуть мати вплив ризики, що пов'язані із системними (зовнішніми) та несистемними (внутрішніми) факторами. Ризики можуть мати різний характер прояву: фінансовий, організаційний, ризик управління персоналу, маркетинговий та виробничо-технологічний. Всі ризики передбачають певні небезпеки, що уможливають порушення економічної безпеки підприємства. Для ДП «Антонов» особливо важливою є мінімізація виробничо-технологічних ризиків, оскільки порушення процесу виробничої діяльності стає причиною виготовлення неякісної продукції, збитковості підприємства, а в окремих випадках припинення діяльності та ліквідації підрозділу загалом. Сутність виробничо-технологічного ризику на досліджуваному підприємстві полягає в простояванні обладнання, несвоєчасному постачанні сировини і матеріалів або в постачанні в недостатній кількості, відхиленні виробничого циклу, порушенні трудової дисципліни робітниками, причинами чого може стати неналежна організація виробництва, порушення взаємозв'язків між підрозділами, помилки в плануванні тривалості виробничого циклу, особиста організованість працівників тощо.

Для мінімізації виробничо-технологічних ризиків на ДП «Антонов» варто ефективно управляти ними, виконуючи певні етапи, зокрема:

- 1) відстежувати можливі ризики з метою виявлення несприятливих подій;
- 2) розробляти сценарні ситуації та аналізувати управління ризиками, що мають місце виникнення;
- 3) розробляти заходи для мінімізації ризиків;
- 4) створювати схеми управління ризиками.

Методика оцінки рівня економічної безпеки з використання функціональних складових може бути застосована як на великих, так і на малих підприємствах незалежно від їх форми власності чи організаційно-правової форми діяльності. Однак через загрози кримінального характеру і через те, що більшість індикаторів економічної безпеки є комерційною таємницею, оцінка загального рівня безпеки та її функціональних складових можлива лише в межах досліджуваного підприємства. Тому зовнішнім аудиторам можна провести оцінку рівня еко-

номічної безпеки підприємства, використовуючи спрощену методика, за якою рівень економічної безпеки підприємства визначається на підставі аналізу фінансових показників діяльності підприємства та показників забезпеченості запасів та витрат власними оборотними засобами [9, с. 403].

Для оцінки рівня економічної безпеки підприємства використовують показники, що визначаються за такими формулами:

$$K_1 = \text{ВОК} / \text{ВЗ}, \quad (1)$$

де ВОК – власний оборотний капітал;
ВЗ – виробничі запаси;

$$K_2 = (\text{ВОК} + K_m) / \text{ВЗ}, \quad (2)$$

де K_m – середньо- та довгострокові кредити підприємства;

$$K_3 = (\text{ВОК} + K_m + K_r) / \text{ВЗ}, \quad (3)$$

де K_r – короткострокові кредити.

Під час проведення оцінки рівня економічної безпеки розраховується значення комплексного показника економічної безпеки підприємства:

$$PB_{\text{сер}} = \frac{\sum_{i=1}^n PB_i}{n}, \quad (4)$$

де PB_i – бальне значення i -го показника безпеки;
 n – кількість використовуваних показників безпеки.

Виходячи із значень цих коефіцієнтів, визначається зона рівня економічної безпеки: якщо $K_1 \geq 1$ – зона нормального рівня безпеки; якщо $K_2 \geq 1$ – зона нестійкого рівня економічної безпеки підприємства; якщо $K_3 \geq 1$ – зона критичного рівня безпеки і якщо $K_3 < 1$ – зона кризового рівня безпеки [9, с. 404].

На прикладі досліджуваного підприємства ДП «Антонов» визначимо та проаналізуємо зону рівня його економічної безпеки за вищеведеними показниками.

Приведемо результати діяльності підприємства за основними статтями балансу в табл. 1.

Проведемо розрахунки необхідних показників та внесемо результати в табл. 2.

Варто відзначити, що розрахунок коефіцієнта K_3 за весь період дослідження є недоцільним, оскільки підприємство за характером своєї діяльності не залує короткострокові кредити. Також на початок 2014 звітнього року у фінансовій звітності відображено ліквідацію довгострокових кредитів підприємства, в результаті чого нераціонально розраховувати показник K_3 протягом 2014–2015 року.

Таблиця 2

Показники оцінки
рівня економічної безпеки ДП «Антонов»

Показник	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік
K ₁	0,519164	0,573308	0,777374	0,860352
K ₂	0,770194	0,624181	–	–
K ₃	–	–	–	–
ПВ сер	0,644679	0,598744	0,777374	0,860352

Джерело: розраховано автором самостійно

Як бачимо, протягом всього досліджуваного періоду показник K₁ знаходиться нижче зони нормального рівня безпеки на межі менше 1. Якщо розглядати показник в динаміці, то можна побачити, що він має тенденцію до збільшення, що позитивно впливає на рівень безпеки ДП «Антонов». Однак, аналізуючи можливі причини такого стану, можна сказати, що це відбувається не за рахунок збільшення статутного капіталу чи зростання рівня нерозподіленого прибутку, а на підставі зменшення балансової вартості основних засобів підприємства. Показник K₂ теж демонструє критичний рівень безпеки.

Щодо показника комплексного показника, то спостерігаємо його зростання в останні два роки дослідження. Причиною цього можна визначити відсутність кредитних коштів в процесі господарської діяльності підприємства.

Проведене дослідження дає змогу зробити певні висновки та дати відповідні рекомендації щодо покращення стану економічної безпеки ДП «Антонов». Для підприємства відмінний стан економічної безпеки є надзвичайно актуальним та має достатню кількість шляхів її забезпечення. Враховуючи специфіку діяльності, варто відзначити особливу важливість зберігання комерційної таємниці підприємства. Переорієнтація ринків збуту продукції передбачає збільшення кількості замовлень літаків, що вимагає забезпечення умов їх виконання. Аналізуючи проведені розрахунки, ми виявили проблеми в забезпеченні належного рівня економічної безпеки ДП «Антонов». Що стосується техніко-технологічної складової економічної безпеки, то можна зробити припущення, що в майбутній діяльності може виникнути потреба розширення виробничої бази, оскільки сьогодні спостерігається зниження балансової вартості основних засобів підприємства. Досить високе навантаження на обладнання потребує постійного оновлення технологічного парку. Заміна новими верстатами старих дасть змогу зменшити вплив виробничо-технічних ризиків на економічну безпеку підприємства. З огляду на погашення кредиторської заборгованості важливо зберігати такий стан та не залучати кредитні кошти в господарську діяльність. Важливим є дотримання екологічних норм у своїй діяльності та відповідність міжнародним стандартам. Підприємство дотримується стандартів щодо забезпе-

чення мінімізації негативного впливу діяльності на довкілля, однак необхідно відстежувати зміни законодавчої та нормативної документації з метою покращення цього аспекту.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що для ДП «Антонов» доцільно провести модернізацію основних засобів для забезпечення економічної безпеки щодо виробничо-технологічної складової. Також підприємству варто комплексно підходити до вирішення проблеми низького рівня економічної безпеки та звертати увагу на кожну її складову.

Висновки. У статті визначено поняття економічної безпеки, а також окреслено ризики, що впливають на економічну безпеку підприємства. Визначено етапи мінімізації виробничо-технологічних ризиків ДП «Антонов». Також досліджено методику оцінки рівня економічної безпеки підприємства, проведено оцінку стану економічної безпеки ДП «Антонов». На основі розрахунків розроблено та надано рекомендації щодо покращення стану економічної безпеки підприємства.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що виконання запропонованих у статті рекомендацій дасть змогу забезпечити зростання рівня економічної безпеки ДП «Антонов».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Камлик М. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : [навч. посібник] / М. Камлик. – К. : Атіка, 2005. – 432 с.
2. Шлыков В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия / В. Шлыков. – СПб. : Алетей, 1999. – 140 с.
3. Основи економічної безпеки : [підручник] / [О. Бандурка, В. Духов, К. Петрова, М. Черняков]. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 236 с.
4. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : [монографія] / [Т. Васильців, В. Волошин, О. Бойкевич, В. Каркавчук] ; за ред. Т. Васильціва. – Львів. – 386 с.
5. Іванюта Т. Економічна безпека підприємства : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Т. Іванюта, А. Заїчковський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
6. Гічова Н. Діагностика та підвищення економічної безпеки підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Н. Гічова ; Національний гірничий університет. – Дніпропетровськ, 2010. – 23 с.
7. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : [монографія] / [В. Геєць, М. Кизим, Т. Клебанова, О. Черняк та ін.] ; за ред. В. Гейця. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
8. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения : [монография] / [А. Козаченко, В. Пономарев, А. Ляшенко]. – К. : Либра, 2003. – 280 с.
9. Кривов'язюк І. Економічна діагностика: [навч. посіб.] / І. Кривов'язюк. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 456 с.
10. Бондар О. Ситуаційний менеджмент : [навч. посіб.] / О. Бондар. – 2-ге вид., перероб. та доповн. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 388 с.
11. Офіційний сайт ДП «Антонов» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.antonov.com>.